

Plevelna trstnica *Acrocephalus agricola* ugotovljena tudi v Sloveniji

Occurrence of Paddyfield Warblers *Acrocephalus agricola* in Slovenia

Dare ŠERE

Med tiste vrste ptičev, ki so se v zadnjem času uvrstile na seznam ornitofavne Slovenije, sodi tudi plevelna trstnica *Acrocephalus agricola*. Ugotovljena je bila predvsem na osnovi dobrega poznavanja trstnic in drugih podobnih vrst. Temu uspehu lahko pripisujemo tudi večletno obročkanje ptičev na Ornitološki postaji Vrhnika z uporabo magnetofonskega predvajanja "nočnega efekta" (NE).

Gnezditvena razširjenost plevelne trstnice na zahodu sega od Bolgarije in delte Donave v Romuniji do Krima, obale Črnega morja ter prek osrednje Azije do Mongolije in severovzhodne Kitajske. Prezimuje na širšem območju Indije (slika 1). V svoja gnezdišča ob Črnem morju se vrne običajno konec aprila ali v začetku maja. Gnezdti prične konec maja ali v začetku junija (GLUTZ & BAUER 1991). Pognezditveno razpršenost je opaziti že sredi julija, najbolj očitna je proti koncu meseca. Glavna selitev je od avgusta do septembra. Najprej se odselijo odrasli osebki, šele nato se

selijo mladiči (CRAMP 1992).

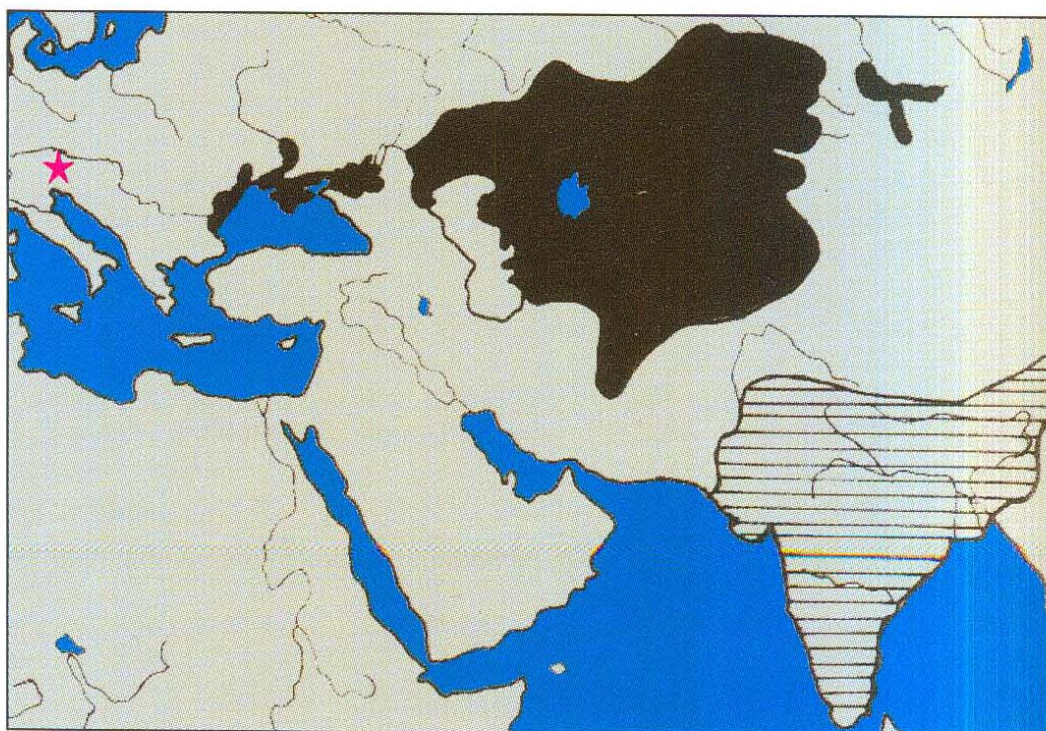
Plevelna trstnica si najraje naredi gnezdo v trstiču, običajno od 30 do 100 cm nad vodo ali tlemi. Gnezditvene navade so še najbolj podobne navadam srpične trstnice. Evropska populacija počasi narašča in naj bi štela okoli 500 000 gnezdečih parov (HAGEMELJER & BLAIR 1997).

V drugih deželah Evrope se številneje pojavlja predvsem v zadnjih letih, najpogosteje jeseni, redkeje spomladi, zelo redko pozimi. V nekaterih državah je bila ugotovljena tudi v času gnezdenja (LEWINGTON et al. 1991, MITSCHER & YOUNG 1997).

Zanimivi so podatki o plevelni trstnici iz naših sosednih držav. V Italiji je bila ugotovljena štirikrat: 19. sept. 1993, 17. dec. 1993, 12. marca 1994 in 30. avgusta 1994 (KRAVOS et al. 1997). V Avstriji je bila opažena samo enkrat: 16. avg. 1992 (LABER & RANNER 1997). Na Madžarskem je bila ugotovljena trikrat: 11. avg. 1978, 23. sept. 1992 in 21. julija 1995 (MAGYAR

Slika 1: Gnezditveni in prezimovalni areal plevelne trstnice *Acrocephalus agricola*

Fig. 1: Breeding and wintering range of Paddyfield Warbler *Acrocephalus agricola*

Slika 2: Plevelna trstnica *Acrocephalus agricola*, 17. 9. 1997, Vrhnika (D. Šere)

Fig. 2: Paddyfield Warbler *Acrocephalus agricola*, September 17th 1997, Vrhnika trapping grounds (D. Šere)

1996). Vsem tem podatkom o plevelni trstnici po Evropi je treba dodati to, da so bile v večini primerov ujete zaradi obročkanja in fotografirane v roki.

V Sloveniji je bila plevelna trstnica *A. agricola* prvič ugotovljena 29. avgusta 1992. Na Cerkniskem jezeru jo je obročkal Jože Gračner. Po nekajletnem zatišju sta jo 9. oktobra 1996 na Ornitološki postaji Vrhnika ujela Peter Grošelj in Miran Romšak. Komisija za redkosti pri DOPPS je oba podatka tudi potrdila (Sovinc 1997). V letu 1997 smo zabeležili nove tri podatke o tej zanimivi trstnici. 13. avgusta 1997 jo je pri Grmezu na Ljubljanskem barju obročkal Jože Gračner. To plevelno trstnico je Jože pripeljal na Ornitološko postajo Vrhnika, kjer je takrat delal in obročkal Iztok Vreš. Ko so bili zbrani biometrični podatki je Jože to plevelno trstnico odpeljal nazaj kjer je bila ujeta, in jo tam obročkano izpustil. Ze 17. septembra 1997 sta mi Rudi Tekavčič in Marjan Gobec sporočila, da se je na postaji spet ujela plevelna trstnica (slika 2). Z Andrejem Sovincem sva takoj odhitela na Vrhniko, kjer smo še enkrat preverili zbrane biometrične podatke. Po fotografiranju smo obročkano plevelno trstnico izpustili. Še enkrat sem moral odhiteti na Ornitološko postajo Vrhnika, ker mi je Rajko Korajžija sporočil, da se je ujela zelo majhna trstnica, verjetno plevelna. Žal sem tja prišel prepozno, saj je medtem že

poginila. Na osnovi njene teže (7,8 grama) in videza sem domneval, da je priletela že zelo izčrpana in onemogla. Omenjeni primerek plevelne trstnice sedaj hranimo v ornitološko - študijski zbirki Prirodoslovnega muzeja Slovenije.

Glavna značilnost plevelne trstnice *A. agricola* da je majhna, saj perut v dolžino meri med 53 in 62,5 mm (SVENSSON 1992) oziroma 53 do 61 mm (WILLIAMSON 1976). V vzhodni Evropi živi podvrsta *A. a. septima*, z dolžino peruti med 54 - 61 mm (CRAMP 1992) oziroma ♂: 56 - 62 mm in ♀: 54 - 60 mm (GLUTZ & BAUER 1991). Po drugih podatkih (BUB 1988) se dolžina peruti suče med 51 - 62 mm, ob tem pa isti avtor navaja, da po obarvanosti perja ni razlike med samcem in samico, razen v času gnezdenja po valilni pleši pri samici (♀) in obliki kloake pri samcu (♂). Na prvi pogled se opazi, da je za svetlo nadočesno progo temnejše perje, ki daje vtis še ene temnejše proge. Tudi velikost je zelo pomembna, saj gre za majhno trstnico s kratkim kljunom in majhnimi nogami in prsti. Robidna trstnica *A. dumetorum* je podobna odrasli močvirski trstnici v sivkasti barvi, biometrični podatki pa so običajno bližje srpični trstnici *A. scirpaceus* (BRAČKO 1997). Tako je plevelna trstnica *A. agricola* po glavi podobna odrasli bičji trstnici *A. schoenobaenus* v času jesenske selitve, po delih telesa (hrbtu in peruti) pa prvoletni (1y) srpični

Date Datum	Place Kraj	A	B	C	D	E	F	G	H	I
29.08.1992	Cerkniško jez.	4	59	-	15	-	-	3,4,5	-	J, Gračner
9. 10.1996	Vrhnika	3	58	10,9	13	10	8	3,4,5?	13	P. Grošelj
13.08.1997	Grmez,Lj. barje	4	57	9,6	15	12	-	-	-	J. Gračner
17.09.1997	Vrhnika	3	56	9,2	11	9	-	3,4,5	12	M. Gobec
21.10.1997	Vrhnika	3	59	7,8	13	10,5	7,5	3,4,5	11	R. Tekavčič R. Koradžija

Tabela 1: Pregled nekaterih podatkov o plevelnih trstnicah *Acrocephalus agricola* iz Slovenije
Table 1: Tabulated scheme of some data on Paddyfield Warblers *Acrocephalus agricola* from Slovenia

Species Vrsta	B	G	H	D	J
Močvirska trstnica <i>A. palustris</i>	64 - 76	3	17 - 22	7,5 - 12	3
Srpična trstnica <i>A. scirpaceus</i>	61 - 73	3	15 - 19	9,5 - 15	3
Robidna trstnica <i>A. dumetorum</i>	58 - 66	3,4	11,5 - 16	10,5 - 14	3 in 4
Plevelna trstnica <i>A. agricola</i>	51 - 62	3,4,5	9 - 13,5	11 - 16	3 in 4

Tabela 2: Primerjalni biometrični podatki o podobnih (zamenljivih) trstnicah *A. palustris*, *scirpaceus*, *dumetorum* in *agricola*

Table 2: Comparative biometric data on four very similar warblers, i.e. *A. palustris*, *A. scirpaceus*, *A. dumetorum* and *A. agricola*

LEGENDA

A = Euring koda 3 (prvoleten), 4 (večleten)
 B = Dolžina peruti v mm
 C = Teža v g
 D = Dolžina zajede na 2. letalnem peresu
 E = Dolžina zajede na 3. letalnem peresu
 F = Dolžina zajede na 4. letalnem peresu
 G = Posneta letalna peresa
 H = Razlika med vrhom peruti in 11. letalnim peresom
 I = Obročkovalec
 J = Najdaljše letalno pero

KEY

A = Euring codes 3 (first-year) and 4 (fullgrown)
 B = wing length in mm
 C = weight in g
 D = length of notch on 2nd primary
 E = length of notch on 3rd primary
 F = length of notch on 4th primary
 G = web notch
 H = difference between wing tip and 11th primary
 I = ringed by
 J = longest primary

trstnici *A. scirpaceus*. O teh primerjalnih podatkih še najbolj nazorno govori misel Petra Grošlja, ki mi je 9. oktobra 1996 na Vrhniki dejal: "Sedaj se je ujela silno majhna trstnica, manjša od vseh najmanjših srpičnih trstnic, kar sem jih kdaj ujel." Dogodek je zanimiv predvsem zato, ker se je ravno prejšnje dni ujelo par manjših srpičnih trstnic (perut od 61,5 - 64 mm). Na jesenski selitvi se močvirska in srpična trstnica pojavljata v Sloveniji od konca julija pa tja do konca oktobra (iz arhiva Ornitološke postaje Vrhnika (1987-1997). Vse robidne trstnice *A. dumetorum*, , do sedaj znane v Sloveniji, so bile

ugotovljene med 16. in 21. septembrom (BRAČKO 1997). Značilnost plevelne trstnice je tudi v tem, da se običajno pojavlja po Evropi od avgusta pa tja do decembra. Pri nas je bila ugotovljena 2x avgusta, 1x septembra in 2x oktobra. Primerjava vseh biometričnih podatkov med seboj podobnih in zamenljivih trstnic je bila objavljena že v 49. številki revije *Acrocephalus* in je ne bi ponavljal (SERE 1991). Ker sta si plevelna in robidna trstnica še najbolj podobni, bi bilo prav, da smo najbolj pozorni na posneta letalna peresa, dolžino zajede na drugem, tretjem in morda tudi na četrtem letalnem peresu.

Zelo pomembna in odločilna je tudi dolžina med vrhom peruti in 11. letalnim peresom. Zato je smiselno, da si ogledamo naše biometrične podatke o plevelni trstnici (tabela 1) ter tiste biometrične podatke o trstnicah *A. palustris*, *scirpaceus*, *dumetorum* in *agricola*, ki so bistveni za razlikovanje med njimi (tabela 2).

Za konec bi dodal, da je bila naša fotografija plevelne trstnice, ujete 17. septembra 1997 na Vrhniki, objavljena v znani evropski ornitološki reviji Dutch Birding (Berg 1997).

LITERATURA

VAN DEN BERG, ARNOULD B. (1997): Western Palearctic reports, Dutch Birding 19: 302 - 308.

BRAČKO, F. (1997): Robidne trstnice *Acrocephalus dumetorum* ujete na Vrhniki. *Acrocephalus* 18: 103 - 106.

BUB, H. & H. DORSCH (1988): Kennzeichen und Mauser europäischer Singvögel, 4. Teil. Die Neue Brehm-Bücherei.

CRAMP, S. (ed.) (1992): The Birds of the Western Palearctic, Vol. VI: 146-155. Oxford Univ. Press., Oxford.

GLUTZ VON BLOTZHEIM U., (1991): Handbuch der Vögel Mitteleuropas, Band 12/II, Passeriformes (3. Teil), Sylviidae, 341-352. Aula-Verlag, Wiesbaden. Hagemeijer, E J M., M J BLAIR (Editors). (1997): The EBCC Atlas of European Breeding Birds: Their Distribution and Abundance. T & A D Poyser, London.

KRAVOS, K., S. CANDOTTO., B. CIMADOR & R. PERESSIN (1997): Cattura di Cannaiola di Jerdon (*Acrocephalus agricola*) nell'Isola della Cona (Staranzano - GO). *Fauna*, 4: 131 - 132.

LABER, J., A. RANNER (1997): Nachweise seltener und bemerkenswerter Vogelarten in Österreich 1991 - 1995. 2. Bericht der Avifaunistischen Kommission von BirdLife Österreich. *Egretta* 40: 1-44.

LEWINGTON I., ALSTRM P., COLSTON P. (1991): A Field Guide to the Rare Birds of Britain and Europe. HarperCollins.

MAGYAR, G. (1996): Recent Additions to the Hungarian list. *Túzok* 1 (1): 19 - 37.

MITCHELL D., YOUNG S. (1997): Photographic Handbook of the Rare Birds of Britain and Europe. New Holland.

SOVINC, A. (1997): Redke vrste ptic v Sloveniji v letu 1995. *Acrocephalus* 18: 151 - 156.

SVENSSON, L. (1992): Identification Guide to European Passerines. (4.) Stockholm.

ŠERE, D. (1991): Robidna trstnica *Acrocephalus dumetorum* - nova vrsta ornitofavne Slovenije. *Acrocephalus* 48: 70 - 75.

WILLIAMSON, K. (1976): Identification for ringers 1. The genera *Cettia*, *Locustella*, *Acrocephalus* and *Hippolais*. Revised Editional. BTO.

POVZETEK

V obdobju 1992 do 1997 je bilo v Sloveniji ugotovljenih pet (5) plevelnih trstnic *Acrocephalus agricola*. Ujete so bile v avgustu (2x), v septembru (1x) in v oktobru (2x). Po starosti sta bila dva osebka večletna (Euring koda 4), preostali trije pa prvoletni (Euring koda 3). Večletna osebka sta bila ugotovljena v avgustu, v nasprotju s prvoletnimi osebki, ki so bili enkrat ugotovljeni v septembru in dvakrat v oktobru. Štiri (4) plevelne trstnice so bile obročane in izpuščene, ena (1) pa je že pred obročkanjem poginila in je sedaj v zbirki Prirodoslovnega muzeja Slovenije. Prvi osebek v Sloveniji je bil ugotovljen na Cerknškem jezeru, preostale štiri smo ugotovili na Ljubljanskem barju (tri od teh na Ornitološki postaji Vrhnika). Komisija za redkosti (KRED) pri Društvu za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije je že potrdila dva podatka o plevelni trstnici. Tako je sedaj znanih pet (5) podatkov o plevelni trstnici pri nas.

SUMMARY

From 1992 to 1997, five (5) Paddyfield Warblers *Acrocephalus agricola* were recorded in Slovenia. They were caught in August (twice), September (once) and October (twice). Two individuals were fullgrown (Euring code 4), while the remaining three were still in first-year plumage (Euring code 3). The first two individuals were registered in August, in contrast to the first-year individuals, which were recorded once in September and twice in October. Four (4) Paddyfield Warblers were ringed and released, while one (1) had died prior to ringing and is now kept by the Slovene Museum of Natural History. The first individual in Slovenia was registered at Cerknško jezero, the remaining four at Ljubljansko barje (three of them at Vrhnika trapping grounds). The Rarities Committee working within the framework of the Bird Watching and Bird Study Association of Slovenia has already confirmed two data on the Paddyfield Warbler, which means that five (5) data on this bird are now at hand in Slovenia.

Dare Šere, Prirodoslovni muzej Slovenije, Prešernova 20, SI-1000 Ljubljana